МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС:
перспективи розвитку вищої освіти України

Матеріали VII Міжнародної наукової конференції
“Модернізація вищої освіти України в умовах
Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду
і перспективи розвитку”,
м. Одеса, 29–31 травня 2007 р.
і VIII Міжнародної наукової конференції
“Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи
вищої освіти в контексті Болонського процесу”,
м. Судак (Автономна Республіка Крим), 13–16 вересня 2007 р.

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

ББК 74.58(4УКР)я43
Б79

Відповідальний редактор В. М. Чирков
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Б79 Болонський процес: перспективи розвитку вищої освіти України: Матеріали VII Міжнар. наук. конф. “Модернізація вищої освіти України в умовах Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду і перспективи розвитку”, м. Одеса, 29–31 трав. 2007 р. і VIII Міжнар. наук. конф. “Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи вищої освіти в контексті Болонського процесу”, м. Судак (Автономна Республіка Крим), 13–16 верес. 2007 р. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 368 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-846-1

У пропонованому збірнику наукових праць висвітлюються проблеми реформування системи вищої освіти України, трансформації освітньої системи країни в умовах розвитку постіндустріального суспільства. Вища освіта розглядається в контексті державної політики України.

Для науковців, державних службовців, менеджерів освіти, викладачів і студентів, які навчаються за такими напрямами і спеціальностями: державне управління, політологія, менеджмент, маркетинг, педагогіка, міжнародні відносини.

ББК 74.58(4УКР)я43+74.58я43

ISBN 978-966-608-846-1

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2007

Зміст

Розділ І
МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 9

Триняк М. В., Руденко С. О.
Вища освіта України в контексті Болонського процесу: організація і правовий аспекти 10

Гурч Л. М.
Приєднання України до Болонського процесу: "за" і "проти" 21

Унинець-Ходаківська В. П., Мацелюх Н. П.
Вплив Болонського процесу на систему навчання та управління у сфері вищої освіти України 35

Кулишова Т. В.
Проблемы адаптации высшего образования Украины к Болонским стандартам 41

Зінченко М. В.
Розвиток соціалізаційного потенціалу вищої школи та модернізація дозвільних практик як напрями соціальної політики 46

Зінченко М. В., Шевчук Н. А., Коваленко О. В.
Соціокультурний статус соціалізаційного процесу: класична традиція та сучасність 50

Медведев В. А.
Общественность как фактор демократизации образования 53

Шевчук Н.
Социокультурная детерминация специальных событий в практике функционирования вуза 58

Пономарьов О. С., Шпатенко С. А.
Болонський процес і розвиток вищої освіти в Україні 61

Пономарьов О. С., Шпатенко С. А.
Доцільні шляхи розвитку вищої школи України в умовах Болонського процесу 64

М. В. ЗІНЧЕНКО
докторант

Н. А. ШЕВЧУК
докторант

О. В. КОВАЛЕНКО
докторант
Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ СТАТУС СОЦІАЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: КЛАСИЧНА ТРАДИЦІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Основні суперечності сучасної глобалізації найбільш виразно відображуються у процесах культурної глобалізації, які загалом істотно актуалізують потреби в розробці адекватних реаліям сучасної епохи нових соціалізаційних імперативів та ідеалів. Інтенсивна інтелектуалізація, перетворення науки в безпосередню виробничу силу, посилення взаємовпливу й взаємодії різних культур, демократизація міжкультурних комунікацій легітимізували у XX ст. соціальні запити на інноваційну та творчу діяльність людини в усіх сферах її життя.

Численні наукові відкриття й технологічні винаходи сприяли реальному перетворенню людини в "міру усіх речей". Однак саме через зростаючий культурний потенціал людської активізації відбулося значне погіршення якості навколишнього природного середовища, також були створені нові технології масових вбивств, які й зараз реально загрожують знищенню життя у масштабах усієї планети.

Вочевидь, що культурна глобалізація є суттєвим інноваційним чинником функціональної трансформації сучасних соціалізаційних інститутів та змісту соціалізаційних практик. У цьому зв'язку важливо враховувати, що соціалізація як процес безперервної освіти та виховання є складним транскультурним цілеспрямованим процесом формування суб'єктних якостей людей.

Саме тому соціальна ефективність соціалізації загалом визначається ступенем засвоєння людьми та актуалізації в їхній практичній діяльності традиційних та інноваційних соціокультурних ідеалів і цінностей, які загалом формують певні функціональні режими таких важливих інститутів соціалізації, як держава, громадянське суспільство, освіта та сім'я.

Важливо зазначити існування вже сформованої класичної соціологічної традиції вивчення феномена соціалізації та визначення соціокультурного статусу соціалізаційного процесу. Зазначимо, що в працях кінця XIX ст. Ф. Гідінгса і Г. Тарда поняття "соціалізація" науково обґрунтовується як соціологічна категорія. Зміст цієї категорії вони пов'язували із вивченням спеціалізованого стабілізуючого суспільного механізму, що забезпечує формування:

1) соціальних зв'язків і стійких взаємодій між людьми різних поколінь за допомогою передавання соціокультурного досвіду;

2) мотивів індивідуальної діяльності й знань про соціально значущі форми й напрями діяльності;

3) уявлення про актуальні завдання, цілі та ідеали суспільного розвитку.

У працях першої половини XX ст. М. Вебера, Е. Дюркгейма, Ф. Знанецького, Дж. Міда, Р. Парка, Т. Парсонса, Ж. Піаже, А. Маслоу, Р. Мертона, Е. Росса, Б. Скіннера, З. Фройда, А. Шюца та інших були висунуті й розроблені нові концептуальні ідеї щодо структурно-функціональних характеристики соціалізаційного процесу.

Особливу наукову значущість набули: по-перше, ідея про те, що соціалізація органічно пов'язана з адаптивними процесами; по-друге, ідея про цілераціональний характер процесу соціалізації; по-третє, ідея про первинну й вторинну соціалізацію; по-четверте, ідея про значний інтегруючий потенціал процесу соціалізації.

Певним результатом наукової концептуалізації таких ідей стали різні моделі соціалізації: "особистого контролю" (З. Фрейд), "міжособистісного спілкування" (Дж. Мід), "рольового тренінгу (Т. Парсонс), "соціального навчання" (Б. Скіннер), "когнітивного розвитку" (Ж. Піаже) та ін. Загальним для цих

моделей є розгляд соціалізації як цілеспрямованого процесу суспільного впливу на індивідів, який завершується їхнім вступом у доросле життя.

У другій половині XX ст. домінуючим серед учених стає розуміння соціалізації як стимулюючого активність індивідів безперервного інституціолізованого процесу освіти та виховання, що охоплює весь життєвий цикл людини — праці М. Амосова, Г. Андрєєвої, В. Андрущенка, П. Блау, Е. Еріксона, П. Бурдьє, Ю. Габермаса, В. Добренькова, О. Донченко, І. Зязюна, Н. Коломінського, А. Кравченка, В. Кременя, М. Лукашевича, Дж. Масіоніса, А. Ручки, М. Шульги, О. Якуби та ін.

Крім того, недостатньо вивченими є, по-перше, питання, що визначають комунікативний і транскультурний статус соціалізаційного процесу, адже у процесі соціалізації специфічним образом цілеспрямовано передаються найбільш істотні компоненти сукупного соціокультурного досвіду. По-друге, дискусійний характер мають також і питання щодо визначення специфіки культурної глобалізації як сучасного цивілізаційного процесу та його детермінуючого впливу на функціональні режими сучасних інститутів соціалізації. Незважаючи на свою актуальність, ці питання і досі не мають однозначних наукових пояснень. Про це доволі переконливо свідчать наукові дискусії щодо розвитку концептуального змісту та впровадження основних положень Болонської декларації.